

Rapport

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat de Koninklijke Marechaussee hem in de nacht van 18 op 19 april 2005 eerst heeft verwijderd van het terrein van de luchthaven Schiphol, hem vervolgens met toepassing van geweld heeft aangehouden en hem tussentwischen zeventien uur lang van zijn vrijheid heeft beroofd. Verzoeker klaagt er in dit verband over dat de Koninklijke Marechaussee hem heeft gediscrimineerd.

Beoordeling

I. Bevindingen

1. Verzoeker, met een donkere huidskleur, tot Nederlander genaturaliseerd, kwam op dinsdag 19 april 2005 in de vroege ochtenduren, ongeveer 02.20 uur, aan op de luchthaven Schiphol. Hij kwam daar om een vriend op te halen die op vakantie was geweest in Gambia. Hij had een hotel voor hem geboekt. In de aankomsthal van Schiphol vroeg hij aan een man waar hij vluchtinformatie kon krijgen. Vervolgens kreeg hij ruzie met deze man en stonden zij tegen elkaar te schreeuwen.

2. Vier ambtenaren van de Koninklijke Marechaussee kwamen ter plaatse en haalden de partijen uit elkaar. Zij vroegen beide personen om een identiteitskaart. Vervolgens kon de andere man gaan. Verzoeker vertelde hen dat hij een vriend kwam ophalen, maar omdat hij geen vluchtnummer of tijd kon noemen voldeed hij voor hen niet aan de definitie van ophaler en mocht hij van hen niet tussen 00.00 uur en 04.00 uur op de luchthaven zijn. De ambtenaren namen verzoekers Nederlandse identiteitskaart in en gaven hem het bevel om de aankomsthal te verlaten. Een van hen hield de kaart onder zich als dwangmiddel om verzoeker naar buiten te laten gaan. Verzoeker liep rustig met hen mee naar buiten. Buiten gekomen vroeg verzoeker nogmaals om zijn kaart en vertelde hij nogmaals dat hij iemand kwam ophalen. Daarom wilde hij weer naar binnen.

3. Hierna lopen de verhalen uiteen over wat zich precies heeft afgespeeld. Deze lezingen staan verderop meer in detail vermeld. In ieder geval duwden de ambtenaren verzoeker tegen de grond en boeiden hem. Zij hielden hem (op de openbare weg) aan wegens overtreding van artikel 4., eerste lid, onder h. van het Algemeen luchthavenreglement (zie Achtergrond onder 3.), en wederspanningheid. Vervolgens brachten zij hem om 02.32 uur naar bureau Plaza, de politiepost van de Koninklijke Marechaussee in de aankomsthal van de luchthaven. Verzoeker liep rustig mee. Onderweg kwamen zij de persoon tegen die verzoeker wilde ophalen. Hij mocht de hotelreservering niet afgeven.

4. Op bureau Plaza werd hij gefouilleerd. Om 03.10 uur werd hij geleid voor de hulpofficier van justitie. Vervolgens werd hij overgebracht naar het cellencomplex in het Detentie- en Uitzetcentrum Schiphol-Oost. Daar werd hij om 04.31 uur ingesloten voor de nachtelijke uren en ook werd een aantal goederen ingenomen. Om 13.30 uur werd hij nuchter

verklaard. Om 13.55 uur werd hij overgedragen aan ambtenaren van de Brigade Algemene Politiedienst Schiphol, en om 14.15 uur weer teruggebracht naar bureau Plaza. Daar hoorden de aanwezige ambtenaren hem om 16.05 uur. Om 17.45 uur werd verzoeker in vrijheid gesteld. Hij kreeg een bekeuring wegens openbare dronkenschap. Die betaalde hij niet. Daarop werd hij later gedagvaard. De kantonrechter sprak hem vrij op 18 april 2006.

5. Verzoeker diende op 1 juli 2005 een klacht in bij de Koninklijke Marechaussee. Hij voelde zich gediscrimineerd, omdat hij wegens zijn etnische afkomst anders was behandeld dan de andere man (die gewoon kon gaan), en ook de hele reeks van gebeurtenissen daarna gaf hem het gevoel dat hij anders was behandeld.

6. De Koninklijke Marechaussee maakte op 27 januari 2006 een verslag van bevindingen op. Dit verslag is gebaseerd op verzoekers klachtbrief, verklaringen van twee van de vier betrokken ambtenaren en documenten uit de strafrechtelijke procedure. Verzoeker en twee betrokken ambtenaren zijn niet gehoord. Deze lezing van de Koninklijke Marechaussee is hierna weergegeven onder 8, 9 en 11. Verzoekers lezing is gebaseerd op zijn klachtbrief aan de Koninklijke Marechaussee. Deze lezing is hierna weergegeven onder 7, 9 en 10.

7. Volgens verzoeker was er bij de aanhouding het volgende gebeurd:

Hij kon geen aankomsttijd noemen, want de computerschermen met deze informatie stonden niet aan. Hij was gewoon meegelopen met de ambtenaren naar buiten. Een van hen was gewapend met een geweer. Buiten gekomen, had hij echter zijn identiteitskaart nog niet teruggekregen. Daarop had hij boos geroepen dat hij zijn kaart terugwilde. De met een geweer bewapende ambtenaar had hem vervolgens op de grond geduwd. Hij was aangehouden en veel te strak geboeid. Onderweg had hij de vriend gezien die hij zou ophalen. De ambtenaren zagen hem ook. Hij had hen gevraagd of hij de hotelreservering aan hem mocht geven, maar daar hadden zij niet op gereageerd.

8. Volgens de Koninklijke Marechaussee was verzoeker niet aanspreekbaar geweest toen zij aankwamen en beide partijen uit elkaar haalden. Ook hadden zij bij hem een alcohollicht geroken. Hij was met frisse tegenzin met hen meegelopen. Buiten hadden zij verzoeker zijn kaart teruggegeven. Daarna was hij drie keer dreigend op hen afgelopen. Daarop hadden zij hem twee keer teruggeduwd. Vervolgens hadden zij hem aangehouden wegens overlast omdat hij schreeuwde. Zij hadden hem op de grond geduwd om hem te boeien. Verzoeker had zich daar hevig tegen verzet, mogelijk waren de boeien daardoor te strak geworden. Onderweg naar het bureau waren zij inderdaad iemand tegengekomen die verzoeker kende. Zij hadden daar geen aandacht aan besteed. Deze persoon had hen naar het bureau kunnen volgen.

9. Zij kwamen aan in bureau Plaza.

Volgens verzoeker was hij bij de balie tegen de muur gezet en gefouilleerd. Ook moest hij daar zijn broek laten zakken en bukken, terwijl eventuele voorbijgangers hem konden zien.

Volgens de Koninklijke Marechaussee vond de insluitingsprocedure plaats achter een gesloten deur zodat de foullering niet voor andere mensen zichtbaar was. Verzoeker was niet voor rede vatbaar geweest en had zelf zijn broek laten zakken. Zij hadden tegen hem gezegd dat hij niet zo raar moest doen. In de cel was hij erg vervelend geweest door steeds op de bel te drukken, te schreeuwen en tegen de deur te schoppen.

10. Verzoeker heeft aangegeven dat in de periode daarna het volgende was gebeurd:

Na zijn insluiting op Schiphol Plaza was hij na een uur verhoord. Hij had zijn identiteitskaart teruggevraagd. Degene die hem verhoorde had tegen hem gezegd dat hij zijn kaart zelf had weggegooid. Daarop was een van de ambtenaren die hem had aangehouden, gekomen. Hij had de kaart inmiddels gevonden op de plaats van aanhouding. Hij had de kaart echter niet teruggegeven aan verzoeker.

Hij was uit zijn cel gehaald met de mededeling: "we gaan je naar het uitzetcentrum brengen". Daaruit had hij begrepen dat hij zou worden uitgezet. Hij had dit als bedreigend ervaren, omdat zijn identiteitskaart was ingenomen en daarbij ook was gezegd dat deze kaart nog niet was gecontroleerd. Hij was naar het cellencomplex op Schiphol-Oost gebracht.

Rond 14.30 had hij zijn spullen teruggekregen, maar hij mocht toen niet controleren of hij alles had. Daarop was hij naar een andere vestiging van de Marechaussee gebracht. Toen hij op bureau Plaza opnieuw in een cel was gezet had hij gevraagd wanneer hij werd verhoord. Daarop was het antwoord: "wij hebben hier de tijd". Ook was gezegd: "Misschien heb je dit dekbed nog nodig als je hier moet overnachten."

Rond 17.00 uur was hij uit zijn cel gehaald en verhoord. Dit verhoor duurde ongeveer anderhalf uur. De Marechaussee had gesuggereerd dat hij dronken was. Hij had gezegd dat hij niet dronken was en dat hij de avond tevoren bij het eten wat wijn en een glas cognac had gedronken. Rond 18.30 uur was hij vrijgelaten. Zijn identiteitskaart had hij uiteindelijk teruggekregen. Hij had al die tijd niets te eten of te drinken gekregen en ook had hij niet mogen bellen.

11. De Koninklijke Marechaussee gaf de volgende lezing over de periode van insluiting:

Op het insluitingsformulier was vermeld dat verzoeker niet in staat was om een handtekening te plaatsen voor afgifte. In het cellencomplex op Schiphol waren indicaties dat verzoeker onder invloed van alcohol verkeerde. Verzoeker had niet verzocht om te mogen bellen. Bij zijn verhoor in de verhoorruimte was geen dekbed aanwezig geweest. Er was proces-verbaal opgemaakt wegens overlast en wederspanning, niet wegens openbare dronkenschap. Door een combinatie van factoren had het onderzoek langer

geduurd dan zes uren.

12. Op 24 augustus 2006 gaf verzoeker een reactie op het verslag van bevindingen van de Koninklijke Marechaussee. Volgens verzoeker bleek uit dit verslag niet dat de betrokken ambtenaren waren geconfronteerd met zijn klachten over de bejegening en dat hij geen eten en drinken had gekregen, en ook was geen verklaring gegeven voor het feit dat zijn belager vrijuit kon gaan. Hij vond de aanhouding niet terecht omdat hij alle medewerking had verleend en pas was gaan schreeuwen toen hij zijn identiteitskaart buiten niet terugkreeg. Bovendien moest hij wel weer naar binnen omdat hij een vriend kwam ophalen. Verder was tegen hem gezegd dat hij was aangehouden wegens openbare dronkenschap (zie Achtergrond onder 6.) toen het proces-verbaal werd opgemaakt. Hij had niet eens de kans gekregen om zijn onschuld te bewijzen door middel van een blaastest. Nu bleek uit dit verslag dat hij was aangehouden vanwege overlast door te schreeuwen en wederspanningheid, terwijl hij hier niet voor was vervolgd. Hij vond ook dat de behandeling van zijn klacht erg lang duurde.

13. Op 26 september 2006 vond een hoorzitting plaats. Verzoeker voegde aan zijn verhaal toe dat hij ondanks de steun van slachtofferhulp nog dagelijks last had van de gebeurtenissen.

14. De Koninklijke Marechaussee vulde vervolgens het verslag van bevindingen als volgt aan. Op 11 november 2006 had een verpleegkundige van de medische dienst van het Detentie- en Uitzetcentrum Schiphol-Oost meegedeeld dat verzoeker op 19 april 2005 medisch was onderzocht en dat daarbij geen verwondingen waren geconstateerd. Bij deze intake was niets vermeld over een vermeende dronkenschap, en de in dergelijke gevallen gebruikelijke "observatielijst" was evenmin opgemaakt.

Er was geen informatie over het verstrekken van eten en drinken aan verzoeker. Gebruikelijk was dat driemaal per dag een maaltijd werd verstrekt, om 08.00 uur, 12.00 uur en om 17.00 uur. Het was onwaarschijnlijk dat verzoeker eten en drinken was onthouden. Ook mochten gedetineerden ruimschoots telefoneren, zeker als zij daar om verzochten.

15. Op 12 december 2006 gaf de Commandant van de Koninklijke Marechaussee een reactie op de klacht. Hij nam het advies over van de Klachtencommissie Politietaken Koninklijke Marechaussee/Krijgsmacht van 28 november 2006. In dit advies wordt ingegaan op twaalf klachtonderdelen.

16. Bij dit advies is ook het verslag van bevindingen opgenomen, waarin verklaringen zijn opgenomen van twee van de vier ambtenaren, en waarin ook de opgemaakte processen-verbaal en mutaties zijn gevoegd. In de verklaring van twee ambtenaren is vermeld dat was getracht verzoeker duidelijk te maken dat hij maar beter naar huis kon gaan, en ook dat hij voor overlast werd aangehouden. In het proces-verbaal van aanhouding, noch in de mutatie staat vermeld dat tegen verzoeker was gezegd dat hij

werd aangehouden of dat was aangekondigd dat hij zou worden geboeid. In het proces-verbaal van verzoekers verhoor is niet vermeld voor welk strafbaar feit verzoeker werd verhoord.

17. De Commandant vond negen van de twaalf klachtonderdelen ongegrond. Verzoeker was terecht aangehouden, omdat hij buiten aangekomen, dreigend op de betrokken ambtenaren kwam aangelopen. De reden van de aanhouding, overlast, was verzoeker tijdens zijn verhoor om 16.05 uur meegedeeld. Ademanalyse was hier niet aan de orde, want daar was hij niet voor aangehouden. Verzoeker had zich hevig tegen zijn aanhouding verzet door wild met zijn armen en voeten om zich heen te slaan en te schoppen. Dat verzet had er misschien toe geleid dat de boeien strak waren gaan zitten. De medische dienst had verzoeker onderzocht en had geen verwondingen geconstateerd.

Er waren geen redenen om aan te nemen dat verzoeker niet had mogen bellen en evenmin dat hem eten en drinken was onthouden.

De opmerking: "we gaan je naar het uitzetcentrum brengen" was misschien wel gemaakt. Dit was niet discriminerend bedoeld, maar mocht verzoeker dit wel zo hebben ervaren, dan was dit te betreuren. Nergens uit het dossier bleek dat sprake was geweest van een vooringenomen houding.

De Commandant onthield zich van een oordeel over de wijze van fouillering en het niet mogen afgeven van de hotelreservering, omdat de lezingen op dit punt tegenover elkaar stonden.

De Commandant vond dat verzoekers identiteitskaart niet gebruikt had mogen worden als dwangmiddel om verzoeker naar buiten te geleiden. Ook had verzoeker om 15.00 uur in vrijheid moeten worden gesteld, en niet pas om 17.46 uur. Hiermee was de wettelijke termijn met 2 uur en 46 minuten overschreden. Verder had de klacht van 15 juli 2005 op 26 september 2005 moeten zijn afgehandeld. Voor de overschrijding van de termijn moesten excuses worden aangeboden. De Commandant achtte deze klachten gegrond.

18. Verzoeker was het niet eens met deze reactie op zijn klacht, en diende op 27 februari 2007 zijn verzoekschrift in bij de Nationale ombudsman. Hij herhaalde zijn klacht. Hij voegde hier nog aan toe dat hij niet medisch was onderzocht terwijl hij wel gewond was geraakt.

19. Op 25 juni 2007 legde verzoeker in het bijzijn van zijn gemachtigde mondeling een verklaring af tegenover twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman. Hij voegde nog als informatie toe dat hij tijdens het eten een glas wijn had gedronken en daarna een glas cognac. Hij was niet aangeschoten want hij moest de volgende dag gewoon weer 's ochtends werken. Hij werkte in die tijd zes dagen per week bij DHL om zijn studie te financieren. Hij was boos geworden doordat hij in paniek was geraakt omdat hij

zijn identiteitskaart niet terugkreeg. Hij was eerst heel rustig geweest. Hij wilde juist geen problemen veroorzaken. Hij mocht niet zijn baas bellen of degene die hij kwam ophalen. Tijdens het verhoor was gezegd dat hij een bekeuring kreeg wegens openbare dronkenschap. De boete was € 45 en zoveel geld had hij toen niet bij zich. Zijn klacht was niet serieus behandeld. Alles werd in het voordeel uitgelegd van de Koninklijke Marechaussee. In het algemeen werden feiten geconstateerd, maar niet was gekeken hoe het in zijn geval was gegaan, zoals met het eten en drinken.

20. De minister van Defensie gaf op 14 januari 2008 een reactie op de klacht. De minister herhaalde het standpunt van de Commandant. Hij achtte de klacht over de aanhouding ongegrond en de klacht over de termijn voor ophouding gegrond. Hij achtte de klacht over discriminatie ongegrond, omdat uit het klachtonderzoek niet was gebleken dat sprake was geweest van vooringenomenheid jegens verzoeker vanwege zijn huidskleur. De aanhouding was slechts het gevolg geweest van verzoekers houding en gedrag, doordat hij had geschreeuwd en dreigend op de ambtenaren was afgelopen.

II. Beoordeling

1. Ten aanzien van de verwijdering van het terrein en het met geweld aanhouden

21. Het verbod van misbruik van bevoegdheid houdt in dat bestuursorganen een bevoegdheid niet gebruiken voor een ander doel dan waartoe die bevoegdheid is gegeven.

22. De vier betrokken ambtenaren van de Koninklijke Marechaussee hebben verzoeker en een andere man uit elkaar gehaald omdat zij tegen elkaar stonden te schreeuwen in de aankomsthal van Schiphol. Vervolgens hebben zij van beiden het identiteitsbewijs gevraagd, maar alleen verzoekers Nederlandse identiteitsbewijs ingenomen en alleen verzoeker mee naar buiten genomen. De betrokken ambtenaren hebben niet aangegeven (ook niet later tijdens de klachtbehandeling) waarom de andere man niet werd meegenomen. Zij hadden daarom ofwel beiden mee naar buiten moeten nemen, ofwel duidelijk moeten uitleggen waarom de andere man met rust gelaten werd.

23. Bovendien hadden zij onvoldoende reden om verzoeker uit de aankomsthal te verwijderen. Immers, ook al was verzoeker in hun ogen aanvankelijk niet aanspreekbaar geweest en hadden zij daarbij een alcohollicht geroken, dit was onvoldoende reden om hem mee te nemen, omdat hij vervolgens was gekalmeerd. Dat verzoeker niet kon aangeven hoe laat en met welk vluchtnummer degene die hij moest ophalen aankwam, was ook onvoldoende reden, omdat de schermen op dat moment niet aanstonden. Hij kon die informatie dus niet geven. Zij hadden verzoeker om meer informatie moeten vragen, zoals hoe de af te halen persoon heette. Zij hadden in geen geval verzoekers identiteitskaart mogen gebruiken als dwangmiddel om hem naar buiten te laten gaan. Hiermee hebben zij hem geprovoceerd en hem het gevoel gegeven dat hij anders werd behandeld dan de andere man.

24. Overigens bleek later dat de vriend die verzoeker wilde ophalen wel was aangekomen, maar toen was verzoeker al aangehouden. Het is niet duidelijk waarom verzoeker de hotelreservering niet aan deze vriend mocht afgeven. Het was een kleine moeite geweest om dit te doen en deze persoon had niets met de aanhouding te maken.

25. Vervolgens is verzoeker rustig met de ambtenaren mee naar buiten gelopen. Buiten aangekomen wilde hij zijn kaart terug en wilde hij weer naar binnen omdat hij iemand kwam ophalen. De vier betrokken ambtenaren dachten dat verzoeker verhaal kwam halen en gaven hem een paar keer een duw toen hij, naar hun idee op een dreigende manier, op hen af kwam.

26. De betrokken ambtenaren hadden meteen moeten erkennen dat het innemen van de identiteitskaart niet juist was. Zij hadden met verzoeker moeten praten toen hij nog rustig was. Dan had kunnen worden voorkomen dat de situatie uit de hand was gelopen. Wanneer praten niet zou helpen en verzoeker toch zodanig hard was gaan schreeuwen dat hij daarvoor moest worden aangehouden wegens overlast, hadden zij hem eerst moeten aanzeggen dat hij zou worden aangehouden als hij niet zou stoppen, en daarna dat zij hem zouden boeien als hij niet zou meewerken aan zijn aanhouding. Zij hebben dit niet gedaan. Zij hebben meteen geweld gebruikt. Zij hebben hem geduwd en hem daarna tegen de grond gewerkt om hem te kunnen boeien. Hiermee hebben zij de situatie zelf laten escaleren. Dit is niet professioneel. Het is dan ook niet juist dat zij verzoeker hebben aangehouden wegens overtreding van artikel 4., eerste lid, onder h. van het Algemeen luchthavenreglement (zie Achtergrond onder 3.) en verzet tegen zijn aanhouding.

27. Hieruit volgt dat zij verzoeker ook niet hadden mogen boeien. Bovendien is dit in strijd met de Politiewet en de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren (zie Achtergrond onder 2. en 4.). Er waren immers geen omstandigheden die wezen op een veiligheidsrisico als reden om verzoeker te boeien. Niet is gebleken dat verzoeker daadwerkelijk een bedreiging voor hen is geweest. De enige reden om hem te boeien was zijn verzet, waardoor vermoedelijk meer geweld nodig was om hem te boeien, met als gevolg dat de boeien te strak kwamen te zitten.

Hiermee is gehandeld in strijd met het verbod van misbruik van bevoegdheid.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

2. Ten aanzien van de ophouding

28. Uit het voorgaande volgt dat het verdere optreden evenmin behoorlijk is geweest. Het verdere optreden wordt echter ook op zichzelf beoordeeld ten aanzien van de behoorlijkheid. Deze klacht bestaat uit verschillende elementen.

a. de behandeling tijdens de ophouding

29. Het vereiste van bijzondere zorg houdt in dat bestuursorganen aan personen die onder hun hoede zijn geplaatst de zorg verlenen waarvoor deze personen, vanwege die afhankelijke positie, op die bestuursorganen zijn aangewezen.

30. Na de aanhouding hebben de betrokken ambtenaren verzoeker naar bureau Plaza in de vertrekhal gebracht. Van daaruit werd hij om 03.10 voorgeleid en om 04.30 overgebracht naar het cellencomplex in het Detentie- en Vertrekcentrum in Schiphol-Oost. Het is volgens de Commandant mogelijk dat tegen verzoeker is gezegd dat zij hem naar het uitzetcentrum zouden brengen. Volgens verzoeker was ook gezegd dat zijn kaart nog niet op echtheid was onderzocht. Mogelijk is dat met deze opmerking(en) inderdaad niet bedoeld werd dat verzoeker zou worden uitgezet en/of dat werd getwijfeld aan de echtheid van de Nederlandse identiteitskaart. De Marechaussee moet echter wel beseffen dat verzoeker, die van origine niet uit Nederland afkomstig is, zich wel bedreigd heeft gevoeld omdat hij bang was dat werd getwijfeld aan de echtheid van zijn identiteitskaart, waarmee immers mogelijk zijn Nederlandse nationaliteit alsnog in twijfel werd getrokken.

De Koninklijke Marechaussee heeft hiermee onvoldoende oog gehad voor verzoekers situatie en voor het effect dat een dergelijke opmerking op een ingeslotene kan hebben.

31. Vervolgens lijkt het erop dat verzoeker is behandeld alsof hij dronken was. Om 13.30 uur heeft men weer, vermoedelijk voor het eerst, in zijn cel gekeken. Op dat moment wordt hij namelijk nuchter verklaard. Echter, zonder dat volgens de medische dienst hiervoor de juiste procedure is gevolgd (er was geen observatielijst opgemaakt). Hiermee heeft verzoeker de etensronde van 8 uur 's ochtends en 12 uur 's middags gemist. Vervolgens was hij vóór de derde etensronde al weer overgedragen aan bureau Plaza. Dit verklaart waarom verzoeker, zoals hij zegt, geen eten of drinken heeft gehad. Dit kan ook verklaren dat hij tot die tijd niet kon bellen. Het is onbekend wat de reden voor deze nalatige behandeling is geweest.

In ieder geval is hiermee in meerdere opzichten gehandeld in strijd met het beginsel van bijzondere zorg.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

b. de reden voor ophouding

32. Het verbod van misbruik van bevoegdheid houdt in dat bestuursorganen een bevoegdheid niet gebruiken voor een ander doel dan waartoe die bevoegdheid is gegeven. Dit brengt mee dat als iemand voor een bepaald strafbaar feit is aangehouden, hij niet mag worden verhoord en mogelijk vervolgd voor een ander strafbaar feit.

33. Verzoeker was aangehouden wegens verstoring van de openbare orde en verzet tegen zijn aanhouding. Volgens de Koninklijke Marechaussee is verzoeker ook hiervoor verhoord. In het proces-verbaal van dit verhoor staat niet voor welk feit verzoeker is

verhoord. Volgens verzoeker is hij echter verhoord wegens kennelijke dronkenschap (zie Achtergrond onder 6.). Hij heeft daar ook een boete voor gekregen. Omdat hij die boete niet betaalde, is hij hiervoor gedagvaard en vervolgens vrijgesproken door de kantonrechter.

34. Dit is een vreemde wending in de procedure geweest. Als een opsporingsambtenaar zijn bevoegdheid tot aanhouding heeft gebaseerd op verdenking van een bepaald strafbaar feit, dan kan het niet zo zijn dat de verdachte vervolgens wordt verhoord en vervolgd voor een ander strafbaar feit. Het moet voor een verdachte immers duidelijk zijn van welk strafbaar feit hij wordt verdacht. De Koninklijke Marechaussee heeft (ook tijdens de klachtbehandeling) geen verklaring gegeven voor deze onzorgvuldige procedure. Daarom is niet duidelijk wat hiervan de reden is geweest.

Bovendien is gehandeld in strijd met artikel 5 EVRM (zie Achtergrond onder 5.) door verzoeker pas bij zijn verhoor om 16.00 uur (ruim 14 uur na zijn aanhouding) te vertellen waarvoor hij was aangehouden, welke reden bovendien voor betwisting vatbaar is.

Hiermee is gehandeld in strijd met het verbod van misbruik van bevoegdheid.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

c. de duur van de ophouding

35. Het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming houdt voor bestuursorganen in dat zij buiten de bij of krachtens de wet bepaalde gevallen niemand zijn vrijheid mogen ontnemen.

36. De Nationale ombudsman heeft in eerdere rapporten, onder andere rapport 2007/127, (zie Achtergrond onder 7.) geoordeeld dat de termijn voor verhoor van zes uren van artikel 61 van het Wetboek van Strafvordering (zie Achtergrond onder 1.) een uiterste termijn is en ook bestemd is voor verhoor.

Het is disproportioneel om verzoeker, die die dag had moeten werken, voor een dergelijk gering feit als schreeuwen op straat, pas om 16.00 uur te verhoren en om 17.45 uur weer in vrijheid te stellen. Daarmee is de wettelijke termijn voor verhoor met 2 uur en 46 minuten overschreden. Deze termijn is bovendien een maximale termijn. Verzoeker had zo snel mogelijk na negen uur 's ochtends gehoord moeten worden. De Koninklijke Marechaussee heeft niet aangegeven wat de reden was dat verzoeker pas om 16.00 was verhoord, behalve dan: "een combinatie van factoren". Hiermee geeft men geen blijk van voldoende besef van het belang van grondrechten.

Zouden daarbij opmerkingen zijn gemaakt als: "wij hebben hier de tijd" of: "er ligt een dekbed", op verzoekers vraag (wachtend op het verhoor) hoe lang het nog gaat duren, dan zijn deze niet gepast, omdat men dan hiermee onvoldoende oog heeft voor de situatie van

degene die van zijn vrijheid is beroofd.

Hiermee is gehandeld in strijd met het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

3. Ten aanzien van de discriminatie

37. Het discriminatieverbod houdt voor bestuursorganen in dat zij geen onderscheid mogen maken naar godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook. Dit brengt mee dat ambtenaren bij hun optreden personen op grond van hun uiterlijk en/of afkomst niet in negatieve zin anders mogen behandelen dan andere personen. Ook de schijn van een dergelijk optreden moet worden vermeden.

38. Klachten over discriminatie dienen zeer serieus te worden genomen. Wanneer er serieuze aanwijzingen zijn, dienen deze grondig te worden onderzocht. Juist bij een ernstige beschuldiging als deze is het ook in het belang van het bestuursorgaan en de betrokken persoon om de beschuldiging goed te onderzoeken en te achterhalen wat er is gebeurd. Daaruit kan immers blijken dat de klacht serieus is genomen, en eventueel dat de beschuldigingen onjuist of niet bewijsbaar zijn geweest.

39. Het is begrijpelijk dat verzoeker zich gediscrimineerd voelde vanwege zijn donkere huidskleur, mogelijk gecombineerd met zijn niet-Nederlandse afkomst. De hele gang van zaken vanaf zijn verwijdering uit de aankomsthal, terwijl de andere man niet naar buiten hoefde, was disproportioneel en daarmee onjuist. Bovendien heeft de Koninklijke Marechaussee tijdens de klachtprocedure niet alsnog uitleg gegeven aan verzoeker voor het handelen. Daarbij is niet ingegaan op een aantal klachtonderdelen, bijvoorbeeld waarom de ambtenaren verzoeker meteen hebben geduwd in plaats van eerst te proberen hem te kalmeren door met hem te praten; verzoeker niet alsnog de hotelreservering mocht overhandigen; verzoeker geen eten en drinken kreeg, pas zo laat werd verhoord en ook nog een boete kreeg voor een ander feit dan waarvoor hij was aangehouden. Dit in combinatie met opmerkingen als: "we gaan je naar het uitzetcentrum brengen" heeft hem het gevoel gegeven dat hij werd gediscrimineerd.

40. Juist bij een klacht als deze, is een goede uitleg van het handelen en het ingaan op vragen van belang, en ook dat ambtenaren beseffen hoe een burger een dergelijke behandeling kan ervaren. Door die uitleg niet te geven is er ook bij de klachtbehandeling niet alsnog blijk van gegeven dat de Koninklijke Marechaussee oog heeft voor verzoekers situatie. Hoewel niet is gebleken dat verzoekers afkomst of huidskleur de reden was dat hij in negatieve zin anders is behandeld dan anderen, kon de behandeling (inclusief de klachtbehandeling) op zichzelf wel de indruk wekken dat wel sprake was van discriminatie.

Hiermee heeft de Koninklijke Marechaussee gehandeld in strijd met het verbod van discriminatie.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Slotbeschouwing

Discriminatie is het ongerechtvaardigd maken van onderscheid. Dat overkwam verzoeker op Schiphol toen hij 's nachts een vriend kwam ophalen. Als Nederlander van Afrikaanse afkomst werd hij zonder redelijke grond anders behandeld dan een andere man waarmee hij in een woordenstrijd verwickeld was geraakt. Vier ambtenaren van de Koninklijke Marechaussee vroegen van beiden het identiteitsbewijs en zij lieten de andere man vervolgens gaan. Verzoeker moest uitleggen wat hij daar deed en met zijn uitleg dat hij een vriend kwam ophalen die per nachtvlucht aankwam uit Gambia nam de Koninklijke Marechaussee geen genoegen. Verzoeker kon omdat de beeldschermen met vluchtnummers en aankomsttijden zwart waren geen concreet vluchtnummer en aankomsttijd noemen. Zij namen zijn identiteitskaart in en bevalen hem om de aankomsthal te verlaten. Het innemen van het identiteitsbewijs en het bevel om de aankomsthal te verlaten berustten op misbruik van bevoegdheid.

De Nationale ombudsman is ernstig bezorgd over de aard van dit optreden van deze vier medewerkers van de Koninklijke Marechaussee. Niet alleen werd verzoeker als zwarte man gediscrimineerd ten opzichte van een andere man, de gedragingen van de Koninklijke Marechaussee vormen een verwijtbare aanzet tot escalatie. Het innemen van de identiteitskaart om verzoeker de aankomsthal uit te dwingen is ontoelaatbaar gedrag, dat gelet op de achtergrond van verzoeker een voorspelbaar zware indruk moest maken.

Verzoeker stelt met mate alcohol gebruikt te hebben bij het eten. Ook al zou verzoeker alcohol gebruikt hebben, deze aanname is zonder belang nu de Koninklijke Marechaussee heeft nagelaten volgens de daarvoor geldende procedure overmatig alcoholgebruik vast te stellen. In dat mogelijke alcoholgebruik kan dan ook geen enkele rechtvaardiging liggen voor het escalerende optreden van de Koninklijke Marechaussee.

Na deze eerste aanzet tot escalatie is het van kwaad tot erger geworden. De ambtenaren van de Koninklijke Marechaussee negeerden het feit dat inmiddels de vriend was aangekomen, uit welk feit kon worden afgeleid dat verzoeker met een juist doel in de aankomsthal aanwezig was. Verzoeker was rustig mee naar buiten gelopen en wilde toen zijn identiteitskaart terug hebben. Volgen hem weigerde de Koninklijke Marechaussee dat. Daardoor ontstond een gespannen en wellicht ook dreigende situatie. Daarin vond de Koninklijke Marechaussee weer aanleiding om verzoeker zonder verdere aankondiging te duwen, tegen de grond te werken en te boeien. Door het verzet van verzoeker kwamen de boeien te strak te zitten. Ook dit optreden van de Koninklijke Marechaussee berust op misbruik van macht. De professionaliteit van het optreden was ver onder de maat.

Ook na de ophouding opereerde de Koninklijke Marechaussee met een groot aantal gedragingen niet behoorlijk en het valt te betreuren dat na de hitte van de eerste

ogenblikken de Koninklijke Marechaussee niet bij zinnen kwam. Verzoeker is geïntimideerd met overbrenging naar het Detentie- en Vertrekcentrum op Schiphol Oost, omdat tegen hem was gezegd dat hij naar het uitzetcentrum werd gebracht en daarbij ook tegen hem was gezegd dat zijn identiteitskaart nog niet was gecontroleerd. Daarom was hij bang dat aan de echtheid van zijn identiteitskaart werd getwijfeld en hij zou worden uitgezet. De ophouding duurde maar liefst tot het einde van de volgende dag, maar verzoeker kreeg geen eten en drinken. Ook mocht hij zijn werkgever niet bellen dat hij niet kon komen werken. De grond voor aanhouding bleek niet juist te zijn en berustte daarmee ook op misbruik van bevoegdheid. De rechter sprak verzoeker later vrij. De lange duur van de ophouding was in strijd met de wettelijke normen.

Al met al ontstaat het beeld van een zwarte man die de Koninklijke marechaussee in ongunstige zin naast een andere man eruit pikt en met ontoelaatbare dwangmiddelen opjaagt en vervolgt. Dit is een beeld dat ongepast is in onze samenleving.

De ernst van deze discriminatie en veronachtzaming van basale professionaliteit vormt voor de Nationale ombudsman reden om aan de minister van Defensie twee aanbevelingen te doen.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van Koninklijke Marechaussee te Schiphol, is gegrond ten aanzien van:

de verwijdering, de aanhouding en het boeien, wegens strijd met het verbod van misbruik van bevoegdheid;

de behandeling tijdens de ophouding wegens strijd met het beginsel van bijzondere zorg;

de reden voor de ophouding wegens strijd met het verbod van misbruik van bevoegdheid;

de duur van de ophouding wegens strijd met het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming;

discriminatie wegens handelen in strijd met het verbod van discriminatie.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft de minister van Defensie in ernstige overweging om met verzoeker aan tafel te gaan zitten om zich volwaardig te verontschuldigen.

De Nationale ombudsman geeft de minister van Defensie ook in ernstige overweging om te toetsen of de opleiding en permanente scholing van personeel van de Koninklijke

Marechaussee thans zodanig vorm is gegeven dat discriminatie, misbruik van bevoegdheid en gebrek aan professionaliteit als in deze zaak aan de orde voorkomen wordt.

Verzoeker is een gesprek aangeboden. Verzoeker is hier niet op ingegaan en heeft een verzoek om schadevergoeding ingediend.

De minister zet uiteen op welke wijze aandacht wordt besteed aan het voorkómen van ongewenst gedrag en het bevorderen van een professionele houding.

Onderzoek

Op 28 februari 2007 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer B. te Amsterdam, ingediend door Meldpunt Discriminatie te Amsterdam, met een klacht over een gedraging van Koninklijke Marechaussee te Schiphol.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Defensie, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de minister van Defensie verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor strafvorderlijk optreden werd ook de hoofdofficier van justitie in het arrondissement Haarlem over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren. Verzoeker maakte van die gelegenheid geen gebruik.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De reacties van verzoeker en de minister van Defensie gaven geen aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen of aan te vullen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. brieven van verzoekers gemachtigde aan de Koninklijke Marechaussee van 1 juli 2005 en 24 augustus 2006;
2. verslag van de hoorzitting van 26 september 2006;

3. brief van de Koninklijke Marechaussee aan verzoeker van 12 december 2006 met bijlagen;
4. brief van de Nationale ombudsman aan verzoeker van 24 september 2007
5. verslag van het gesprek met verzoeker met twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman van 25 juni 2007;
6. brief van de Nationale ombudsman aan de minister van Defensie van 24 september 2007;
7. brief van de minister van de minister van Defensie aan de Nationale ombudsman van 14 januari 2008;

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Wetboek van Strafvordering

Artikel 61

"1. Indien de verdachte niet overeenkomstig artikel 57 in verzekering wordt gesteld, noch overeenkomstig artikel 60 voor de rechter-commissaris wordt geleid, wordt hij in vrijheid gesteld, tenzij hij op bevel van de officier van justitie of de hulpofficier voor wie de verdachte is geleid of die zelf de verdachte heeft aangehouden, voor ten hoogste zes uren wordt opgehouden voor onderzoek. Tijdens het ophouden voor onderzoek wordt de verdachte gehoord.

(...)

4. Voor de berekening van de in het eerste en tweede lid bedoelde termijnen wordt de tijd tussen middernacht en negen uur 's morgens niet meegerekend."

2. Politiewet 1993

Artikel 8

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het

gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(...)

6. Het eerste tot en met het vijfde lid zijn tevens van toepassing op de militair van de Koninklijke marechaussee, indien hij optreedt in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening, en op de militair van enig ander onderdeel van de krijgsmacht die op grond van deze wet bijstand verleent aan de politie."

3. Algemeen luchthavenreglement

Artikel 4

"Het is verboden:

1. (...)

h. in het algemeen iets te doen of na te laten, waardoor de orde of veiligheid op het luchtvaartterrein wordt verstoord of waardoor lichamelijk letsel van personen of schade aan eigendommen zou kunnen worden veroorzaakt;"

4. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren

Artikel 22

"1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of

b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."

5. Vermelden reden aanhouding

Artikel 5, lid 2 van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, gesloten te Rome op 4 november 1950 (hierna: EVRM) luidt in de Nederlandse tekst:

"Een ieder, die gearresteerd is moet onverwijld en in een taal, die hij verstaat, op de hoogte worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en van alle beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht."

6. Wetboek van Strafrecht

Artikel 453

"Hij die zich in kennelijke staat van dronkenschap op de openbare weg bevindt, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twaalf dagen of geldboete van de eerste categorie."

7. Rapport van de Nationale ombudsman 2007/127

In dit rapport heeft de Nationale ombudsman over de termijn waarbinnen een verdachte moet worden verhoord het volgende overwogen:

"4. Het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming houdt voor bestuursorganen in dat zij buiten de bij of krachtens de wet bepaalde gevallen niemand zijn vrijheid mogen ontnemen. In dit verband bepaalt het ten tijde van de onderzochte gedraging geldende artikel 61 van het Wetboek van Strafvordering (...) dat een verdachte niet langer dan zes uren voor verhoor mag worden opgehouden met dien verstande dat niet wordt meegerekend de tijd tussen middernacht en negen uur 's morgens. De termijn van zes uren is een uiterste termijn en is bestemd voor verhoor. Als het verhoor binnen die termijn is beëindigd, zal dan ook onmiddellijk daarop een beslissing moeten worden genomen over de invrijheidstelling van de verdachte of over de toepassing van een ander dwangmiddel. Als het verhoor binnen de termijn van zes uren is beëindigd en geen van de voorszreven beslissingen wordt genomen of er geen nader onderzoek wordt gedaan, met de resultaten waarvan de verdachte in een (nader) verhoor kan worden geconfronteerd, en daarmee de noodzaak tot het verhoor is komen te vervallen, moet de verdachte worden geacht niet meer "op openbaar (aan de wet ontleend) gezag" van zijn vrijheid beroofd te zijn."